

Автор: Алексеев Осип Алексеевич

Книга: Ăсан Уçăпě сунарçă

Рассказ: Сурăхсене çăлтăм

Ăсан Уçăпě, çукка хăварать ку кашкăр. Виçемкун пёр сурăхпа путеке çавăтса кайнă, ёнер тепĕр такана, – çемĕрлесе пырса кĕчĕ ултă-çичĕ çухрăмри ялта пурăнакан Энтип шаллăм. – Ялти ытти çынсен сурăхсene те какăртнă. Çурисем чылай пулмалла. Сирĕн вăрмантах пурăнатть вăл, сирĕн вăрмантах.

– Пирĕн ял сурăхсene тивмест-çке.

– Çапла вăл. Кашкăр хăй пурăнакан çывăхри ялсенчи выльăх-чĕрлĕхе тапăнмасть течçе.

– Йывăрлăха кĕрсе ўкнĕ çынна пулăшмаллах, – терĕм Энтипе. – Эпĕ хута кĕмесен, кам хĕрхенĕ сире. Таврари сунарçасенчен кашкăра хирĕç тăма пултараканни те эпĕ çеç.

Пăшала çурăм урлă уртса ятам, пёр кĕсье тăвар чикрĕм. Айăртан çүллĕ, кĕсререн лутра лашам çине утланса лартăм та тухса лĕпĕстеттертĕм вăрманалла. Манăн йытă çук. Вăл чĕр чунсемпе кайăк-кĕшĕке хăв куриччен хăратса ярать.

Кашкăра хăвăртрах тупас тĕллевпе йĕрлеве сурăх çухалнă ялтан тытăнас терĕм. Ăнăкăна чухлакан сунарçасем яланах çапла тăваççе. Ял хĕрринче пĕр-ик тĕлте юн тумланă вырăн куртăм, леререх – çул çинче. Вăрмана пырса кĕтĕм. Пĕр йывăç турачĕ пёр питрен, тепĕр йывăç турачĕ тепĕр питрен ачашиласа илеççе. Виçе кун вăрманта пулманчĕ. Тунсăхланă иккен мансăр йывăçсем.

Лашана курăк çиме ятам. Хам тарăн çыр хĕрринелле çул тытăрам. Кунта – тăм кăларма пுçланă чухнехи пек, пĕри пысăк, тепри пĕчĕк шăтăк. Чавса кăларнă таврари тăм çинче – кашкăр йĕрри. Пĕчĕк йĕрсем те пур. Çурисен йĕрĕ ёнтĕ ку. Кун кăнтăра çитнĕ. Çемье канать.

– Тукмак хÿре, тух-ха, калаçса илер санпа, – терĕм арăсланăнни пек хулăн сасăпа.

Кăшт вăхăт иртсен шалта чăшăлтатни, найкăшkalани илтĕнчĕ. Сисрĕм, хărapĕç вĕсем манран. Малтан пёр çура йăраланса тухрĕ. Унтан – тепри, тепри... пурĕ пиллĕкĕн пулса тăчĕс.

– Пирĕн аннепе аттене ан вĕлер, – йăлăнаççе çаксем. Вĕсемсĕр выçă вилетпĕр.

Куçесенчен куççулë пăчăртатать хăйсен. Çакна курсан хамăн та чун çемçелсе килчĕ.

– Юрĕ, сире хĕрхеннипе çеç тивместĕп вĕсене. Калăр, тухчăр кунта. Калаçса илмелли пур.

Пĕри вăшт! çеç йăвана кĕрсе кайрĕ. Кăштахран шăтăкран икĕ пысăк кашкăр йăраланса тухрĕç. Çĕр хута сурăх йăтса йăшнă-ывăннă ёнтĕ вĕсем.

Кашкăрсем ман çинелле пăхса шăлĕсene йăлтăртаттарса илчĕс. Хамăн чĕркуçчи тăр-тăр чĕттрет. Çавах хăранине кăтартмарăм вĕсене.

– Сăмахăм çапларах, – пуçларăм калаçăва, – сирĕн кунтан тасалмалла. 10-12 çухрăмра юман вăрманĕ пур, çавăнта кайма пултаратăр. Итлемесен...

Çурăм хÿçенчи пăшалăмпа хăмсарса илтĕм вĕсене.

Тукмак хÿресем малалла мĕн пулса тухасса сисрĕç пулмалла. Ара, кĕсье тулли тăвар пуррине пĕлмесĕр тăма пултарайман вĕсем.

Кашкăрсем çурисене пуçтарчĕс тăчуптара пачĕс юман вăрман тăрăхне.

Çав кунранпа çывăхри ялсенчи сурăхсем çухалнине илтмен.

Кунёпе юланутпа çÿресе купарчана ыраттарасран лаша çурăмĕ çине сарнă фуфайка та çĕтĕлсе пĕтрĕ.